

Returadresse:
Land By og Kultur, Land og Vand
Smed Sørensens Vej 1, 6950 Ringkøbing

**NATURENS
RIGE**

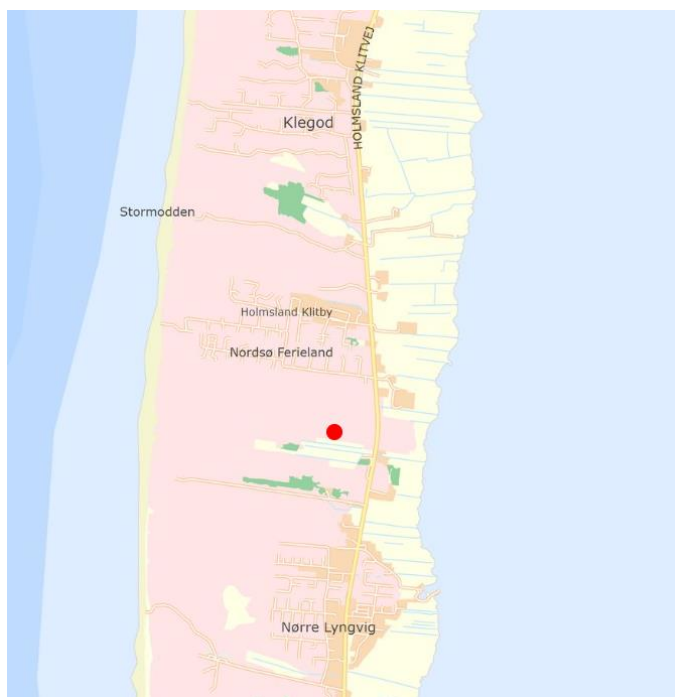
Sagsbehandler
Charlotte Munk Matthiesen
Direkte telefon
99 74 10 55
E-post
charlotte.matthiesen@rksk.dk
Dato
19 januar 2022
Sagsnummer
21-025258

Dispensation fra Naturbeskyttelsesloven §3 til afgræsning ved Nr. Lyngvig, Holmsland klit

Ringkøbing-Skjern kommune har modtaget en ansøgning fra Naturstyrelsen, om dispensation til afgræsning med kvæg på Naturstyrelsens areal, matrikel 71m, Søgård Hgd., Holmsland klit. Nærmeste adresse er Holmsland klitvej 64, 6960 Hvide Sande.

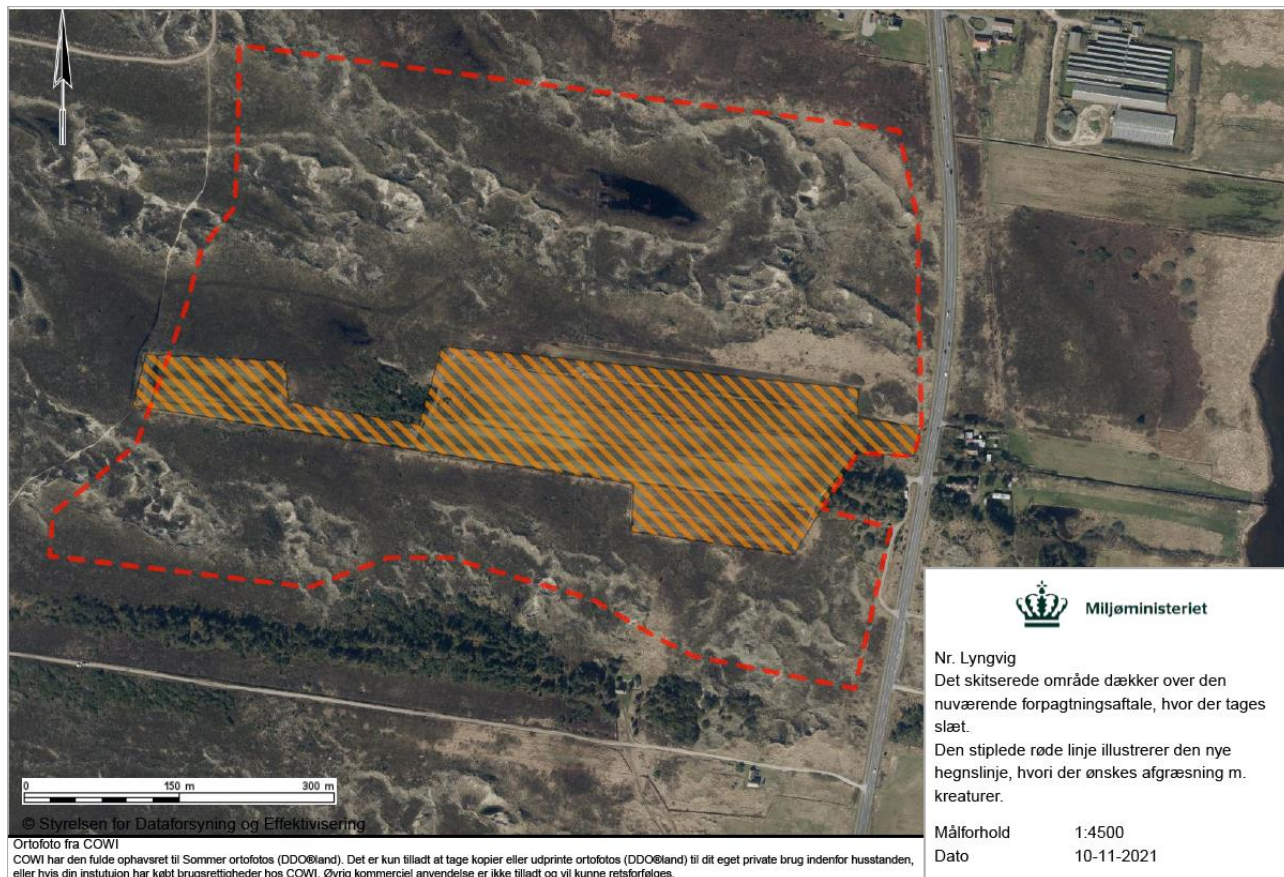
Arealet er cirka 36 ha.

Dele af arealet har indtil 2021 været drevet med slæt. Naturstyrelsen ønsker at skifte til afgræsning, og inddrage den omkringliggende klithede, der er beskyttet af §3 i Naturbeskyttelsesloven.

Figur 1: oversigtskort, rød markering viser placering af projektarealet.

Figur 2: kort fra ansøgningen – rød stiplede linje viser arealet, der ønskes inddraget til afgræsning, og gul skravering viser arealet der blev taget slæt.

Dispensation fra §3

Der gives hermed dispensation fra §3, stk. 1 i Naturbeskyttelsesloven jf. §65, stk. 2 til det ansøgte
Dispensationen gives, idet det vurderes, at indgrebet vil gavne klithedens naturtilstand og potentielt kan genskabe vindbrud i klitheden.

Der gives dispensation til afgræsning med en ekstensiv kvægrace.

Dispensation til afgræsning gives på følgende vilkår:

- at græsningstrykket ikke overstiger 0,3 SK/ha
- at arealerne ikke fremstår nedbidte/overgræssede i sommerhalvåret – er der spist op, er græsningstrykket for højt. Der lægges vægt på at der stadig er plads til blomstrende urter af hensyn til bl.a. insektdiversiteten.
- at kommunen forbeholder sig ret til at justere græsningstrykket, hvis det viser sig at have en u hensigtsmæssig virkning på naturkvaliteten af klitheden. Der gives en skriftlig vurdering til ejer, hvis græsningstrykket skal sænkes i sommerperioden.
- at der under ingen omstændigheder bliver tilskuds fodret på arealet. Mineralsten er tilladt.
- At der etableres adgang for vandrende i øst og vest, se nedenstående kort. Hvis hegn krydser trampestier, skal adgang også placeres her, evt med stenter.

- At der ikke opsættes skure til kvæget. Ønskes der et skur, skal Naturstyrelsen eller dyreholder kontakte kommunen.

Figur 3: gule punkter markerer adgangspunkter for offentligheden

Supplerende oplysninger

Ringkøbing-Skjern Kommune anbefaler

- at der er dyr på arealet så længe ud på vinteren som muligt.
Dette kan betyde at kun få dyr forbliver i de kolde måneder, men der vil stadig foregå en vigtig del af naturplejen, når dyrene presses til at søge mindre attraktive fødeemner.
- at udvide indhegningen, så et større område af naturstyrelsens areal kan indgå i afgræsning, inklusiv arealer ud mod klitterne. Skånsom afgræsning kan genskabe en vigtig dynamik i klitterne.
- at en aftale med helårsgræsning prioriteres, hvis det er muligt at finde en egnet dyreholder.

Ønskes der på sigt en ændring i aftalen, skal kommunen kontaktes.

Dispensationen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 3 år efter, at den er meddelt (Naturbeskyttelseslovens §66, stk. 2).

Udnyttelse og klagevejledning

Hvem kan klage

Der kan klages over afgørelsen af ejeren af den ejendom, som afgørelsen vedrører, og af den, som har rådighed over den. Endvidere af organisationer og myndigheder i henhold til lovens bestemmelser (Kapitel 12 i naturbeskyttelsesloven). Efter forvaltningsloven kan andre eventuelt også være

klageberettigede, hvis de kan siges at være part i sagen og have en individuel og væsentlig interesse i den.

Indsendelse af klage

Det er obligatorisk for klager at bruge Miljø- og Fødevarerklagenævnets digitale klageportal, med mindre du har fået en tilladelse fra Miljø- og Fødevarerklagenævnet, der fritager dig for at anvende den digitale klageportal. I nedenstående tekst kan du se, hvordan du skal bruge den digitale klageportal.

Digital Klageportal

Hvis du ønsker at klage over denne afgørelse, kan du klage til Miljø- og Fødevarerklagenævnet. Du finder Klageportalen på www.borger.dk og [Link](#), hvor du logger ind med NEM-ID. Klagen sendes gennem Klageportalen til kommunen, der har truffet afgørelsen. En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Ringkøbing-Skjern Kommune i Klageportalen, det vil sige, at klager har indsendt klagen og betalt gebyr/bestilt en faktura i Klageportalen.

Anmodning om fritagelse for indsendelse via klageportal

Miljø- og Fødevarerklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der ikke er indsendt via Klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge Klageportalen, skal du - sammen med din klage over afgørelsen - sende en begrundet anmodning om fritagelse til Ringkøbing-Skjern Kommune, Smed Sørensens Vej 1, 6950 Ringkøbing.

Kommunen videresender herefter din anmodning om fritagelse til Miljø- og Fødevarerklagenævnet, som træffer afgørelse om, hvorvidt du kan undlade at anvende Klageportalen.

Hjælp til klage

Hvis du har brug for hjælp til klageportalen kan

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har supportfunktion til rådighed ved oprettelse af en klage.

Supportfunktionen kan kontaktes pr. tlf.: 7240 5600 eller på mail: nmkn@naevneneshus.dk. De kan kontaktes mandag-fredag 10.00-14.00.

Klagegebyr

Når du klager, skal du betale et gebyr på kr. 900 for privatpersoner og kr. 1800 for virksomheder og organisationer (2016-niveau).

Indgives flere klager over samme afgørelse, opkræves der et gebyr for hver selvstændig klageskrivelse. Hvis flere klageberettigede indgiver en samlet klage, betales ét klagegebyr. Hvis blot en af klagerne er en virksomhed eller en organisation opkræves 1.800 kr.

Klagegebyret tilbagebetales, hvis du får helt, eller delvist medhold i din klage, hvis den påklagede afgørelse ændres, eller ophæves, eller klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af klagenævnets kompetence. Det er alene klagenævnet, der kan beslutte at tilbagebetale et gebyr.

Hvad sker der når klagen er indkommet

Ansøgeren vil få besked, hvis der klages over afgørelsen.

Kommunen skal, hvis den vil fastholde afgørelsen, snarest og som udgangspunkt ikke senere end 3 uger efter klagefristens udløb videresende klagen til Miljø- og Fødevarerklagenævnet via Klageportalen.

En klage, der sendes videre til Miljø- og Fødevarerklagenævnet vil blive sendt sammen med en kopi af den påklagede afgørelse, de dokumenter, der er indgået i sagens bedømmelse, og en udtalelse fra kommunen med bemærkninger til sagen og de anførte klagepunkter.

Klageren og de, som klagen vedrører, får samtidig en kopi af kommunens udtalelse til klagenævnet, og herefter har klageren og de, som klagen vedrører, 3 uger til at komme med bemærkninger til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Kommunen skal underrette nævnet, hvis der igangsættes forhandlinger med adressaten for afgørelsen og klageren om tilpasninger af det ansøgte projekt, der kan have betydning for klagen. Kommunen skal ligeledes orientere om resultatet af de afsluttede forhandlinger.

Prøvelse af sag ved domstolen

Afgørelsen kan prøves ved domstolene. Sag skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt (Naturbeskyttelsesloven § 88).

Klagefristen er 4 uger og udløber den 16 februar

Lovgrundlag

Dispensationen er givet på nedenstående lovgrundlag fra Miljøministeriet (inklusive eventuelle ændringer til den anførte lovgivning, der gælder på afgørelsens tidspunkt).

Der gøres opmærksom på, at ansøger selv har ansvar for at indhente nødvendige godkendelser/tilladelser i henhold til anden lovgivning.

- Bekendtgørelse af lov om naturbeskyttelse, nr. 240 af 13. marts 2019 (Naturbeskyttelsesloven)
- Bekendtgørelse om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter nr. 2091 af 12. november 2021.
- Bekendtgørelse om beskyttede naturtyper, nr. 1067 af 21. august 2018.

Vurdering:

Arealet blev besigtiget den 11 januar 2022

Følgende er en beskrivelse af strukturen og naturtyper på arealet.

Arealet er kuperet; ser man tilbage på luftfotos fra 1954, ses udbredte vindbrud og hvide klittoppe.

Klittoppene ses stadig i terrænet, men er nu i høj grad stabiliseret med grå/grøn klit på toppene. Der kan dog stadig observeres få vestvendte klittoppe med eksponeret sand.

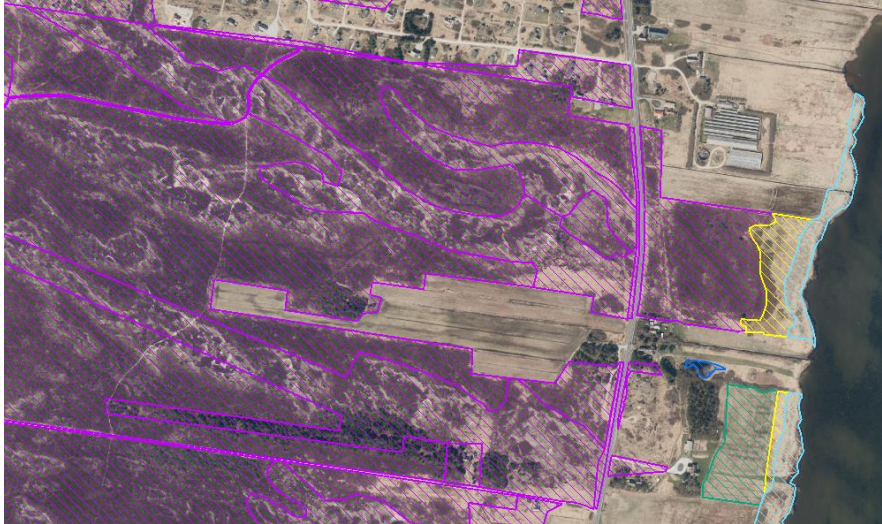
Arealet er en mosaik af klithede-typer, hvori der både er klitlavninger, dværgbusk-domineret klithede, græsdomineret klithede og grå/grøn klit. Der er flere klitlavninger med klokkelyg, og muligvis 2 temporære søer, som er vandfyldte nu, men sandsynligvis ikke holder vand året rundt.

På de mest kuperede arealer er der grå/grøn klit med udbredt rensdyrlav, især på østsiden af klittoppe. I de mere flade områder blev der observeret store revling flader – disse har en meget lav foderværdi, og dyr skal være pressede, før de spiser af revlingen. Tramp og slid kan dog potentielt skabe nye spireflader i revlingen. Hedelyngen er lavt- og langsomt voksende, hvilket betyder at lyngen ikke bliver mere end ca 30-40cm før planten når det senile stadie.

Hvor klitheden er domineret af næringsfattige naturtyper mod vest, ser det anderledes ud i øst, hvilket er sammenfaldende med vindretning fra de tidligere marker. Særligt nordøst for markerne er der græsdomineret hede med en meget kraftig vækst og førnelag.

Der er ikke udpræget tilgroning. Der blev observeret mindre arealer med blandt andet bjergfyr, men størstedelen af arealet er fri for tilgroning.

De tidligere marker er fugtige, og lysesiv er indvandret. Store dele har stadig det lineære markpræg, men mod vest er mosser ved at brede sig og en større andel af rosetplanter. Ved afgræsning vurderes det at arealet i løbet af få år vil gro ind i §3. Den vestlige mark kan muligvis registreres som §3 til sommer.

Figur 4: Kort over §3 natur, lilla skravering viser udbredelsen af §3 hede.

Figur 6: foto af lille temporær sø i en klitlavning

Figur 7: foto af eksponeret sand på vestvendt klittop

Figur 8: foto af revling-domineret areal.

For klitheden og klitlavninger anbefales et vejledende dyretryk på 0,3 SK/ha, og ligeledes for grøn klit. Den grønne klit kan være særligt artsrig, med lave arter som blåmunke der er følsomme over for tilgroning.

Grå klit er en sårbar naturtype, hvor afgræsningen skal nøje tilpasses, således at arealerne ikke slides for hårdt, da der kan vokse langsomt voksende laver, der ikke kan holde til hårdt slid.

Den grå klit findes, hvor sandet er særligt udvasket og sur. Der er dog også behov for en dynamik, hvor der slides hul og skabes vindbrud. Dette er en dynamik som i stigende grad forsvinder¹, og på luftfoto fra 1954 ses en langt større udbredelse af vindbrud. Tilgroningen fjerner antallet af nicher, hvor flora og fauna udnytter den eksponerede sand og jordbund.

Følgende figur viser en oversigt over det anbefalede græsningstryk i forskellige typer hede

Hede		0,3-0,5	Lyngens alder/tilstand har sammen med indhold af græsser og/eller træer og buske betydning for bæreevnen
	Tør hede (4030)	0,3-0,5	Lyngens alder/tilstand har betydning for bæreevnen. Hedelyng tåler af afbidning af op til 40 % af årsskuddene
	Fugtig hede (4010)	0,3	Mange af karakterplanterne på fugtig hede er følsomme overfor græsning og anden forstyrrelse og tåler kun et lavt græsningstryk
	Klithede (2140)	0,3	Græsning ved lavt tryk kan vedligeholde en dynamisk klit udvikling med vindbrud og plads til pionersamfund
	Grå/grøn klit (2130)	0,3-0,5	Græsning mindre egnet/uegnet i sårbar grå klit
	Klitlavning (2190)	0,3-0,5	

Kilde: Vejledende græsningstryk for udvalgte naturtyper. Rita Merete Buttenschøn, IGN, Københavns Universitet, dec. 2014

¹ "Danmarks klitnatur trues af stabilitet": <http://vand-og-jord.dk/wp-content/uploads/2021/04/vj215-klitnatur-64.pdf>

Der er en sommerbesigtigelse på et delareal fra 2011, i den østlige klithede ud mod Holmsland klitvej:

<https://naturereport.miljoportal.dk//545576>

Artsliste: Revling, Hedelyng, Almindelig engelsød, art af rensdyrlav, Bølget bunke, Sand-star, Sand-hjælme, Almindelig hvene, Krybende pil, Mosebølle, Almindelig star, Tormentil, Gederams, Blåmunke.

De tidligere markarealer vil have en højere bæreevne, og det forventes at dyrene først vil søge føde her, hvor det er lettilgængeligt. Ud fra et forsigtighedsprincip, sættes dyretrykket ikke op, selvom der kan gå nogle år før at markens foderværdi falder signifikant.

Kommunen anbefaler i stedet for, at dyrene forbliver på arealet så længe ud på vinteren som muligt.

Imellem de to marker er der en mindre bevoksning, hvor dyrene kan søge ly.

Natura 2000-områder

Arealet ligger ca. 6km fra nærmeste Natura 2000-område. Der er tale om Ringkøbing Fjord og Nymindestrømmen. Det er kommunens vurdering, at projektet ikke vil skade arter og naturtyper i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områderne. Det vurderes også, at tilladelsen ikke vil hindre opnåelse af gunstig bevaringsprognose for arterne eller naturtyperne.

Bilag IV

En række dyr og planter, der er omfattet af habitatdirektivets bilag IV, kan have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted i området.

Kommunen har ingen aktuelle registreringer af plantearter, der står på Habitatdirektivets Bilag IV, i projektområdet. Det er kommunens vurdering, at plantearterne næppe findes inden for matriklen.

På baggrund af Faglig rapport nr. 635 fra Danmarks Miljøundersøgelser samt Ringkøbing-Skjern Kommunes øvrige kendskab vurderes det umiddelbart, at der kan være markfirben, spidssnudet frø og strandtudse i lokalområdet. Ulv og bæver er også registreret strejfende flere steder i kommunen.

Ringkøbing-Skjern Kommune har undersøgt miljøportalen og fugleognatur.dk (Licens A35/2016) for registreringer af bilag IV arter. Nærmeste registrering er ca. 800 meter fra projektområdet. Der er tale om markfirben, observeret nord for Holmsland Klitby.

Ulv og Bæver: Da der er ulv og bæver i den nordlige del af kommunen og begge arter strejfer i et stort område kan arterne optræde strejfende på Holmsland Klit. Det vurderes, at projektet vil ikke have indflydelse på raste eller yngleområder for disse arter.

Småflagermus: Holmsland Klit er ikke egnet område til flagermus da klimaet i området er uegnet. Flagermus yngler og raster i hulrum i træer og bygninger. Hulrum i træer kan også være løsthængende bark. Der blev under besigtigelsen ikke observeret egnede habitater til flagermus.

Spidssnudet frø/strandtudse: Der kan forekomme padder i området vandhuller og fugtige arealer. Der er ingen registreringer i området, men de kan potentielt findes, da der er fugtige lavninger og temporære søer. Det vurderes at det lave græsningstryk ikke vil påvirke paddernes yngle- eller rasteområder.

Markfirben:

For at et areal er egnet yngle- eller rasteområde for markfirben skal arealet indeholde den fornødne topografi eller åbne sandflader som er vigtige for markfirben. At dette er vigtigt for markfirben kan blandt andet læses i "Håndbog om dyrearter på habitatdirektivets bilag IV – til brug i administration og planlægning", som er udgivet af daværende Danmarks Miljøundersøgelser (DMU) i 2007. Heri

skriver DMU, at kendetegnene for yngleområder er, at de indeholder solvendte skråninger med veldrænende, løse jordtyper og sparsom bevoksning. Disse solvendte skråninger er altafgørende for markfirbenet. Ynglesuccessen er betinget af, at æglægningen kan finde sted i varm, løs, veldrænet jord af gruset eller sandet karakter. Også for rasteområder fremgår det af rapporten, at det er afgørende, at der er mulighed for solbadning som fx sydvendte skråninger med bar jord eller sand.

Som det fremgår af arealbeskrivelsen og foto, så indeholder projektområdet og de nærmeste arealer både skråninger og bart sand. Arealet ligger i et kuperet terræn med gennembrud af plantedækket.

Grundet ovennævnte er området egnet yngle- eller rasteområde for markfirben.

Det vurderes, at projektet ikke er i konflikt med beskyttelsen af bilag IV-arter og ikke vil skade yngle- eller rasteområder for arterne. Kvæg kan eventuelt forstyrre markfirben ved tramp og bevægelse i deres område, men sliddet vil også have en positiv effekt på at vedligeholde lav bevoksning og gennembrud ned til sand og jord.

Venlig hilsen

Charlotte Munk Matthiesen
Naturmedarbejder

Kopi sendt til:

- Miljøstyrelsen,
- Ringkøbing-Skjern Museum,
- Danmarks Naturfredningsforenings Lokalkomité for Ringkøbing-Skjern Kommune,
- Dansk Ornitologisk Forening,
- Danmarks Sportsfiskerforbund,
- Dansk Botanisk Forening, Jyllandskredsen,
- Jagtforeningerne Kommunale Fællesråd,
- Friluftsrådet Midt-Vest,

Orientering om indsamling af personoplysninger.

I forbindelse med sagsbehandlingen opbevarer Ringkøbing-Skjern Kommune personoplysninger om dig.

Efter databeskyttelsesforordningens artikel 13 og 14 skal vi give dig en række oplysninger, når vi modtager personoplysninger fra dig.

Land, By og Kultur skal i den forbindelse oplyse dig om følgende:

1. Vi er den dataansvarlige – hvordan kontakter du os?
2. Kontaktoplysninger på databeskyttelsesrådgiveren.
3. Formålene og retsgrundlaget for behandlingen af dine personoplysninger.
4. Kategorier af personoplysninger.
5. Modtagere eller kategorier af modtagere.
6. Hvor dine personoplysninger stammer fra.
7. Opbevaring af dine personoplysninger.
8. Retten til at trække samtykke tilbage.
9. Dine rettigheder
10. Klagemulighed til Datatilsynet

Her kan du se en nærmere uddybning i forhold til de oplysninger, vi skal give dig: rksk.dk/oplysningspligt-matrikler